

Nr 18

Av herr **Hermansson m. fl.**, om sänkning av pensionsåldern,
m. m.

(Lika lydande med motion nr 15 i Första kammaren)

Höstriksdagen 1968 beslöt i anledning av vpk- och s-motioner i båda kamrarna bifalla ett utskottsutlåtande i vilket uttalades som angeläget att utan tidsutdräkt utreda frågan om sänkt pensionsålder till »arbetstagare under jord i gruva». I debatten uttalades att utredningen borde inbegripa även andra jämförbara underjordsarbetande, dock utan att fördröja utredningsarbetet avseende gruvarbetarnas pensionsålder. Beslutet utgör en viktig etapp på vägen att i vidsträcktare mening få en lösning av den under en lång följd av år aktuella frågan om en lägre pensionsålder i vårt land.

Sverige som ekonomiskt och socialt påstås vara ett föregångsland jämfört med många andra länder befinner sig i detta avseende i ett sämre läge än exempelvis Finland, där den generella pensionsåldern är 65 år, Storbritannien 65 år (kvinnor 60 år), Västtyskland 65 år, Frankrike 60 år, Italien 60 år (kvinnor 55 år). Det finns emellertid enskilda kategorier i vårt land som åtnjuter en lägre pensionsålder. 170 000 av statens 370 000 arbetare och tjänstemän pensioneras vid 60 års ålder, 100 000 pensioneras när de är 63 år och ytterligare lika många vid 65 års ålder. 150 000 à 200 000 kommunalanställda pensioneras vid 65 år. Enligt ITP-planen är pensionsåldern 65 år för män och 62 år för kvinnor. Denna omfattas av ca 400 000 tjänstemän och arbetsledare i enskild tjänst, vilka är pensionsberättigade inom SPP, vartill kommer ca 100 000 försäkrade i med SPP jämförbara pensionskassor. Det kan tilläggas att inom krigsmakten tillämpas — även i fredstid — en pensionering vid 50, 55 respektive 60 år.

Alla under årens lopp väckta riksdagsmotioner om sänkt pensionsålder har avvisats med hänvisning till kostnaderna. Mot bakgrunden av de anförda uppgifterna om grupper som åtnjuter en lägre pensionsålder ter sig resonemanget närmast cyniskt. Opinionsen för en sänkt pensionsålder växer sig oaktat invändningar om kostnaderna allt starkare. Detta hänger säkerligen samman med den ökade arbetstakten och hårdare pressen i arbetslivet. Svenska träindustriarbetareförbundets kongress år 1968 beslöt att uppdraga åt förbundsstyrelsen att aktualisera frågan om en sänkning av pensionsåldern till 65 år. I det av kongressen antagna utlåtandet noteras att

viss höjning av pensionsåldern ägt rum för vissa i detta avseende särskilt gynnade grupper. Det ansågs dock orealistiskt att räkna med en pensionsålder på 67 år för alla. Därför bör fackföreningsrörelsen aktualisera kravet på en sänkning av den allmänna ålderspensionen till 65 år, hävdades det. Utlåtandet tog upp sannolika invändningar, bl. a. sades: »När det gäller samhällsekonomin, kan de nu missgynnade inte i alla tider ta på sig ett exklusivt ansvar för denna.»

Vi delar den syn på frågan som kongressen härvid gav uttryck åt. När det gäller 40-timmarsveckans genomförande har man inriktat sig på en tidsplan — uppenbarligen en alltför väl tilltagen sådan. Men det är i längden orimligt att enbart med hänvisning till kostnaden ställa sig på en totalt avvisande position. Frågan om att i första hand uppnå sänkt pensionsålder för utövare av särskilt tunga och hälsofarliga yrken är angelägen. Riksdagsbeslutet angående gruvarbetarnas pensionsålder kan bilda utgångspunkten för en sådan etapplösning.

I sitt remissyttrande till betänkandet om Pensionstillskott m. m. gör LO ett kritiskt påpekande att pensionsförsäkringskommittén icke behandlat den viktiga frågan »om möjligheter för vissa grupper med tungt och hälsofarligt arbete att erhålla en oreducerad ålderspension före 67 års ålder». Det är uppenbart att LO varken här eller i utlåtandet till motioner vid 1966 års LO-kongress enbart har haft gruvarbetarna i tankarna. Men om det också är möjligt att fastställa flera sådana grupper som bör komma i fråga för oreducerad pension vid lägre ålder än den allmänna pensionsåldern på 67 år, kan det — vilket flera gånger riktigt påpekats då frågan varit på tal — vara svårt att dra gränsen för vad som skall anses som »tungt och hälsofarligt arbete».

Vid flera tidigare riksdagar har i kommunistiska riksdagsmotioner föreslagits ändrade bestämmelser om förtida uttag av ålderspension. De nu gällande bestämmelserna innebär att — om förtida uttag göres från 63 års ålder — pensionen reduceras med 28,8 % för hela den återstående livstiden. I återopade motioner föreslogs att reduktionen skulle upphöra vid uppnådda 67 år, d. v. s. att full pension skulle utgå i vanlig ordning. Att det trots det obestriddliga behovet av en pensionering vid lägre ålder än 67 år hittills endast är 28 253 pensionärer som gjort förtida uttag av ålderspension visar tydligt att reduceringsreglerna ter sig avskräckande. I debatten om pensioneringsfrågorna har på sistone dykt upp uttrycket »flexibel pensionsålder», som man hävdade borde utgöra alternativ till exempelvis under valrörelsen 1968 aktualiserat krav om sänkt pensionsålder. Landsorganisationen är tydligen inne på detta, då det i dess yttrande om pensionstillskott i punkten 7 heter: »Reglerna om förtida uttag som nu fungerar mindre tillfredsställande bör ses i sitt sammanhang med reglerna om förtidspension och möjligheterna för vissa grupper att erhålla oreducerad ål-

derspension före 67 års ålder. LO understryker att dessa frågor måste lösas.» I tidningen Arbetet (s) heter det (3/11 1968): »En framgångsväg som ter sig smaklig och attraktiv är ett system, där åldersgränsen mindre fixeras till ett bestämt år, där den enskilde individen själv finge avgöra vid vilken ålder han önskar gå i pension. För att detta skall bli möjligt krävs, att de betydande reduceringar av pensionen, som nu görs vid förtida uttag, lindras.» (Motionärernas kursiv.)

Vid genomförandet av sådana ändringar i bestämmelserna om förtida uttag av ålderspension som ovan förordats kräver enligt vår mening logiken att motsvarande lagändringar genomföres, som möjliggör att pensionstagaren kan erhålla kommunalt bostadstillägg samt hustrutillägg. Den tillämpning av begreppet »flexibel pensionsålder» den ovan citerade tidningen tänker sig kan måhända te sig en smula diskutabel. Eftersom det främsta syftet med reformerade bestämmelser måste vara att erbjuda förmånligare villkor för en tidigare pensionering åt yrkesutövare inom hårda och pressande arbeten än vad nuvarande bestämmelser om förtida uttag ger, kanske ett ansökningsförfarande till de lokala försäkringskassorna blir ofrånkomligt. Det får bli uppgiften för en tillsatt utredning att närmare pröva dessa enskildheter.

För vår del är vi icke beredda att ställa en reformering av lagen om förtida pensionsuttag som ett *alternativ* till sänkt pensionsålder. Den omfattning den lägre pensionsåldern upp till 65 år har i vårt land kan icke motivera ett bibehållande av den i särklass höga allmänna pensionsåldern i Sverige. Ett genomförande av sänkt allmän pensionsålder till 65 år skulle naturligtvis begränsa behovet av förtida uttag av ålderspension — men icke *upphäva* detta behov. En reformering av bestämmelserna om förtida pensionsuttag ställer sig självfallet mindre kostsam än en generell sänkning av den allmänna pensionsåldern. Den kan av detta skäl komma att bli en etapplösning. Dock icke för någon längre tid. Vi anser i likhet med en växande facklig opinion frågan om en till 65 år fastställd allmän pensionsålder vara ett krav av sådan angelägenhetsgrad, att det icke bör få ställas på framtiden.

Med hänvisning till det anförda föreslås,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa
dels om förslag rörande en sänkning av den allmänna pensionsåldern till 65 år; samt

dels om en utredning rörande formerna för en rörlig pensionsålder, eventuellt genom reformering av bestämmelserna om förtida pensionsuttag i den riktning som anförts i denna motion.

Stockholm i januari 1969

C. H. Hermansson (vpk) Gunvor Ryding (vpk) Eivor Marklund (vpk)